

การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

THE STUDY OF SUSTAINABLE TOURISM MODELS THAT AFFECTS THE DEVELOPMENT
OF CULTURAL ATTRACTIONS' QUALITY STANDARDS IN CENTRAL PROVINCES

ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์
Praphunphong Chinnaphong

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง ตัวแปรเกณฑ์ คือ หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตัวแปรพยากรณ์ คือ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประชากร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดในเขตภาคกลาง ในปี 2556 จำนวน 18,175,708 คน และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดนั้นไม่ทราบจำนวน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power3.1 ได้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 500 คน การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระดับการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดีสูงสุด มีระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมาก โดยมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวสูงสุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีอิทธิพลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ร้อยละ 41 โดยรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 อันดับแรกที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ได้แก่ การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงสุด การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม

ABSTRACT

This research aims to study the sustainable tourism management level, the cultural attractions' level of standards, and the sustainable tourism models that effects of the cultural attractions' quality standards in central provinces by the structural equation modeling analysis. The criterion variable is the principles of sustainable tourism management and the cultural attractions' quality standards acts as the predictor variable. The population used in this study was divided into two groups: one was 18,175,708 tourists in central provinces' natural attractions in 2013, the other was the unknown number of the local residing at the cultural attraction in each province. Calculated by G*Power 3.1, the sample size for each group was 500 respondents who were selected by multi-stage sampling technique. The mean and standard deviation were employed in the statistical analysis of the data. The confirmatory factor analysis and the structural equation modeling analysis were also included in the study. The results showed that the local, residing at the cultural attractions, scored high in adapting the principles of sustainable tourism into practice with the proper use and conservation of resource performed as the highest principle. The quality standards of cultural attractions were ranked excellent, with the highest level in tourism carrying capacity. The hypothesis testing revealed that the principles of sustainable tourism affected the cultural attractions in the central provinces at 41%. The Model of Sustainable Tourism Management should focus on the top five principles of sustainable tourism management including integrating tourism into planning, involving local communities, training staff, maintaining diversity and marketing tourism responsibly.

คำสำคัญ

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

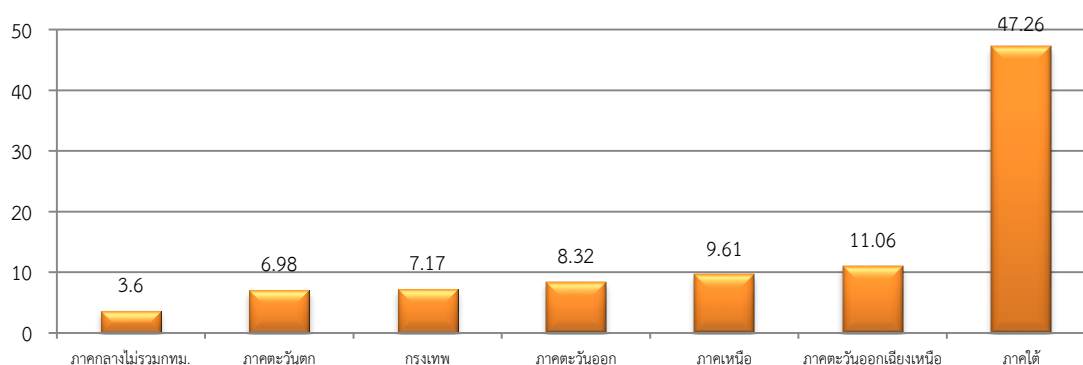
Keywords

Sustainable Tourism Management, Quality Standards of Cultural Attractions

ความสำคัญของปัญหา

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) กล่าวว่ามีการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวนานาชาติเพิ่มขึ้น 5% ในช่วงครึ่งแรกของปี 2013 เทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2012 และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในระยะยาวจนถึงปี 2030 (3.8 % ต่อปีโดยเฉลี่ยระหว่างปี 2010 และปี 2020) การเจริญเติบโตที่แข็งแกร่งทำให้เกิดเป้าหมายทางเศรษฐกิจใหม่ (6 %) สูงกว่าในทางเศรษฐกิจขั้นสูง (4 %) (World Tourism Organization, 2013)

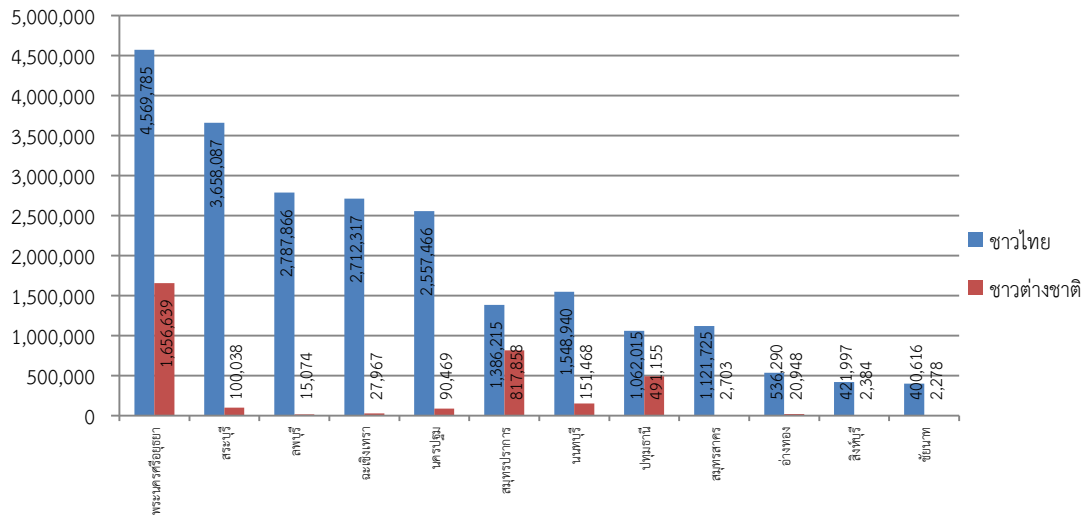
สำหรับประเทศไทยในปี 2558 มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางมาประเทศไทยจำนวน 29,881,091 คน ขยายตัวร้อยละ 20.44 ปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้าที่หดตัวร้อยละ 6.54 จากสถานการณ์ภายในประเทศและการหดตัวของนักท่องเที่ยวรัสเซียจากภาวะเศรษฐกิจ ผลจากสถานการณ์ภายในประเทศที่สงบ การเปิดตัวโครงการท่องเที่ยววิถีไทยและการเติบโตในอัตราที่สูง แม้ว่าในปีที่ผ่านมา ภาคการท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่สำคัญ เช่น เหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เนปาล การระบาดของไวรัสเมอร์ในเกาหลีใต้ เหตุระเบิดบริเวณแยกราชประสงค์และการก่อเหตุร้ายในปารีส ซึ่งมีผลทำให้การท่องเที่ยวบางช่วงสะดุดแต่ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง การฟื้นตัวจากสถานการณ์ในปีก่อนหน้าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2558 เติบโตในอัตราที่สูงโดยเฉพาะการขยายตัวกว่าร้อยละ 71 ของนักท่องเที่ยวจีน (กรมการท่องเที่ยว, 2558)



ภาพที่ 1 อัตราการขยายตัวของผู้เยี่ยมเยือน ปี 2556

ที่มา : ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558)

จากภาพที่ 1 พบว่า ภาคกลางไม่รวม กทม. มีอัตราการขยายตัวของผู้เยี่ยมเยือนน้อยที่สุดในขณะที่สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการปรับตัวดีขึ้นจากปีก่อนหน้า ทั้งที่จังหวัดในเขตภาคกลางเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจและโดดเด่น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตภาคกลาง



ภาพที่ 2 จำนวนผู้เยี่ยมเยือน ในเขตพื้นที่ภาคกลาง ปี 2556

ที่มา : ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558)

จากภาพที่ 2 จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคกลางที่มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา และนครปฐม ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลใน 5 จังหวัดดังกล่าว

การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ กรมการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศ องค์กรประกอบหนึ่งของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือ การเข้าไปจัดทำมาตรฐาน ส่งเสริมการพัฒนา บริหารจัดการ และตรวจประเมินเพื่อให้มาตรฐานแก่แหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันกรมการท่องเที่ยวได้พัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน โดยการจัดทำระบบการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัดขึ้น โดยการหาผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อดำเนินการประเมินคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง ในระบบออนไลน์ จะมีการมอบประกาศนียบัตรแก่แหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านการประเมิน (หนังสือพิมพ์ บ้านเมือง, 2555)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดในเขตภาคกลาง ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. เพื่อศึกษาระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดในเขตภาคกลางในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

ทบทวนวรรณกรรม

หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว การใช้การท่องเที่ยวเพื่อขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นการจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม และการวิจัยและติดตามผล

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

การบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1.1 นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา และนครปฐม ปี 2556 จำนวน 18,175,708 คน (ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว, 2558)

1.2 ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ในการวิจัยนี้ใช้โปรแกรม G*Power3.1 โดยกำหนดขนาดอิทธิพลในระดับปานกลาง เท่ากับ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจการทดสอบ เท่ากับ 0.95 ค่าองศาอิสระของโมเดลอิสระ เท่ากับ 55 ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 497 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มละ 500 คน

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด : แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	
		นักท่องเที่ยว	ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว
พระนครศรีอยุธยา : อุทยานประวัติศาสตร์แห่งชาติฯ	6,226,424	171	171
สระบุรี : วัดพระพุทธบาท	3,758,125	104	104
ลพบุรี : พระนารายณ์ราชนิเวศ และศาลพระกาฬ	2,802,940	77	77
ฉะเชิงเทรา : วัดหลวงพ่อโสธร	2,740,284	75	75
นครปฐม : พระปฐมเจดีย์	2,647,935	73	73
รวม	18,175,708	500	500

2. การสุ่มตัวอย่างการวิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเดียวกันทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยแบ่งตามภาคต่าง ๆ เลือกภาคกลางที่ไม่รวมกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นภาคที่มีอัตราการขยายตัวของจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนต่ำที่สุด

2.2 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูล 5 จังหวัดที่มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนสูงสุด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี ฉะเชิงเทรา และนครปฐม

2.3 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของแต่ละจังหวัด

2.4 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเลือกเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักท่องเที่ยวและประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ในวันธรรมดา (จันทร์ – ศุกร์) และวันหยุดราชการ (เสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์) โดยเก็บข้อมูลในช่วงเวลา 10.00 – 15.00 น. จนครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 แบบสอบถามการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ สอบถามข้อมูลจากประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

3.2 แบบสอบถามมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สอบถามข้อมูลจากนักท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

4. การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

4.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการค่าตรรกษีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน = 0.97 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม = 1.00

4.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน = 0.842 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม = 0.932

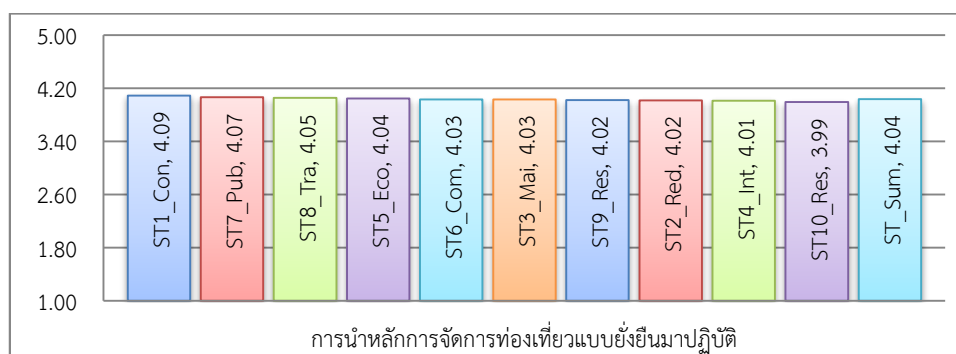
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้ในการวิเคราะห์ระดับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และวิเคราะห์ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

5.2 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) เป็นการทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ระหว่างตัวแปรแฝงที่สร้างขึ้นในโมเดลตั้งแต่สองปัจจัยขึ้นไป โดยการสร้างโมเดลสมการสมมติฐาน เป็นวิธีการผสมระหว่าง 1) การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Observed Variable) และปัจจัยแฝง (Latent Variable) และ 2) การทดสอบโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อหาโมเดลที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด ในการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

ผลการวิจัย

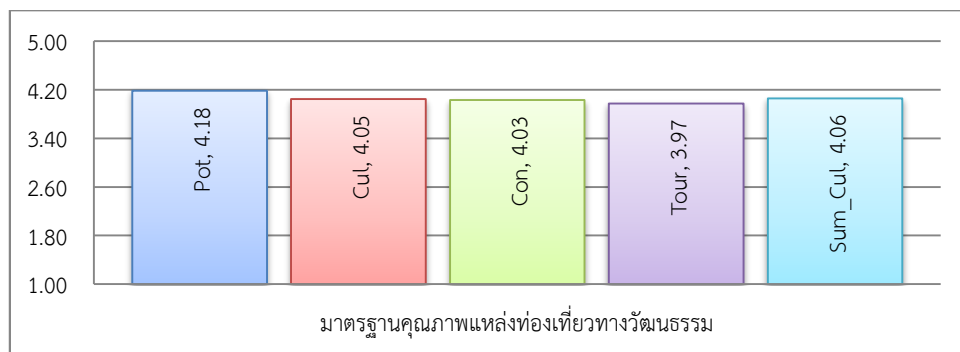
1. ระดับการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ST_Sum) จังหวัดในเขตภาคกลาง ประกอบด้วย การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (ST1_Con) การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (ST2_Red) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรทางวัฒนธรรม (ST3_Mai) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (ST4_Int) การใช้การท่องเที่ยวเพื่อขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น (ST5_Eco) การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (ST6_Com) การประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (ST7_Pub) การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น (ST8_Tra) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (ST9_Res) และการวิจัยและติดตามผล (ST10_Res)



ภาพที่ 3 ระดับการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากภาพที่ 3 ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (ST1_Con) สูงสุด อยู่ในระดับมาก และมีการวิจัยและติดตามผล (ST10_Res) ต่ำสุด อยู่ในระดับมาก

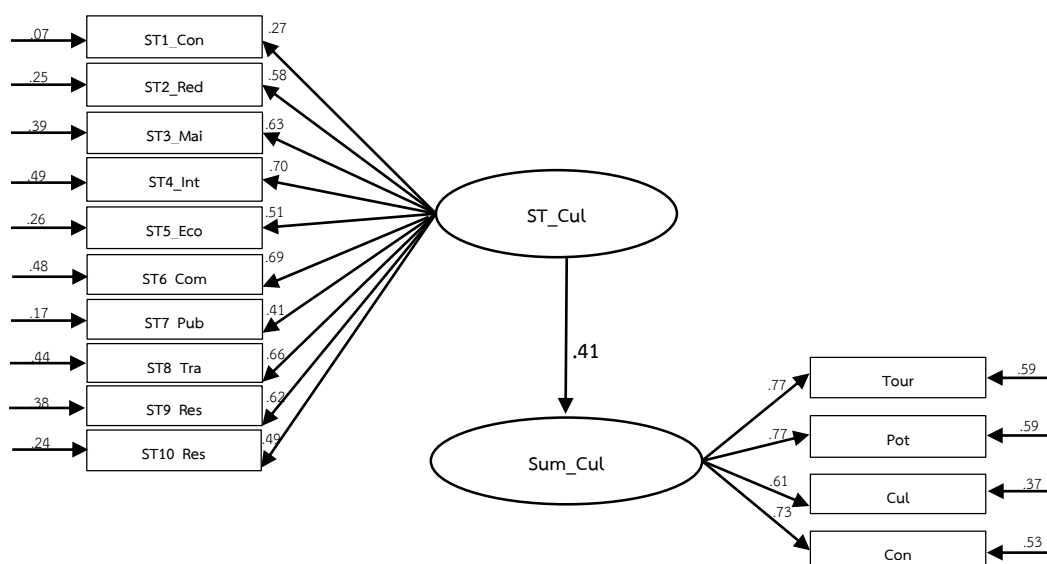
2. ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ประกอบด้วย การจัดการด้านการท่องเที่ยว (Tour) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว (Pot) คุณค่าทางวัฒนธรรม (Cul) และการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว (Con)



ภาพที่ 4 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

จากภาพที่ 4 ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมาก โดยมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว (Pot) สูงสุด อยู่ในระดับดีมากและมีการจัดการด้านการท่องเที่ยว (Tour) ต่ำสุด อยู่ในระดับดีมาก

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง



Chi-square = 40.990, df = 50, p = .814 CMIN/DF = .820

GFI = .989, RMSEA = .000

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง

จากภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง พบว่าหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ST_Cul) ที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง (Sum_Cal) ร้อยละ 41 การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 40.990 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 50 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.814 ไค-สแควร์สัมพันธ์ (chi-square/df) เท่ากับ .820 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ .989 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ .000 โดยหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 อันดับแรกที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ได้แก่ การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงสุด ร้อยละ 70 การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น ร้อยละ 69 การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น ร้อยละ 66 การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ร้อยละ 63 และการจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม ร้อยละ 62 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดีสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ก่อสร้างที่ถูกสร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์ ทำให้สิ่งก่อสร้างเหล่านั้นย่อมมีการทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือต้องการชื่นชมความงดงามของศิลปวัฒนธรรม แต่ความเป็นเอกลักษณ์ ความสวยงาม ความสะอาด ก็เป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวซ้ำ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของฤดี หลิมไพโรจน์ และไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2558) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มากที่สุด ตามด้วย ความพึงพอใจต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ภาพลักษณ์ด้านแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัย และภาพลักษณ์ด้านของที่ระลึก โดยความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดประกอบด้วย ความเป็นเอกลักษณ์ ความงดงามของศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว การได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของสินค้าและของที่ระลึก ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม ความสวยงามของสภาพภูมิทัศน์โดยรวมของสถานที่ท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทางด้านสถาปัตยกรรมของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น

นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวสูงสุด อยู่ในระดับดีมาก โดยศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย 1) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้ดีขึ้น และมีศักยภาพในการพัฒนาจากปัจจัยภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนในการให้การสนับสนุน 2) คุณค่าทางกายภาพและการจัดกิจกรรม ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัยและความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว และความหลากหลายของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญในการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเที่ยวประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของประเทศไทย ให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจอยากเรียนรู้และสัมผัสกับวิถีชีวิตชนบท ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมต่าง ๆ โดยนำมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีศักยภาพในการรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวด้วย เช่น พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ห้องน้ำ ไฟฟ้า รถโดยสารสาธารณะ ที่พัก การจัดกิจกรรม ความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมหรือการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเขตภาคกลางมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวก็ควรมีการเพิ่มหรือพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิธนา เอี่ยมสะอาด และสุกานดา เทพสุวรรณชนะ (2557) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางบกในเขตจังหวัดสุราษฎร์

ธานี เพื่อรองรับการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนมีความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางบก มีความต้องการระดับมากในทุกด้าน มีแนวทางดังนี้ ด้านคุณค่าของแหล่งเที่ยวต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจและการร่วมมือในเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในชุมชนและผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมทั้งการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ในด้านความสะดวกในการเข้าถึง การส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวผ่านบริษัททัวร์ การสร้างกิจกรรมส่งเสริมด้านการขาย การประชาสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการเพิ่มช่องทางการตลาด ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจที่สามารถใช้ในประเทศกลุ่มอาเซียน สำหรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ภาครัฐควรวางนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ประกอบการเตรียมตัวและปรับตัวให้เข้ากับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผู้ประกอบการควรปรับปรุงระบบการชำระเงินผ่านบัตรเครดิต บัตรเงินสดมากขึ้น การพัฒนาแอปพลิเคชันรวมทั้งเว็บไซต์เพื่อให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวและแบ่งปันประสบการณ์ท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ปลูกสิ่งก่อสร้างเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวพักผ่อนและควรต้องสอดคล้องกับภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว และการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาหลักสูตรในสายวิชาชีพ

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ร้อยละ 41 สอดคล้องกับ อรนุช โกศล และโชคชัย สุทธาเวช (2556) ศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นอนาคตอันใกล้จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สามารถสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญและเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านนโยบายการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ยังคงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นไว้ รวมทั้งพัฒนามาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้เพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย 5 อันดับแรกที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ได้แก่ 1) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น มีการประสานแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกับองค์กรปกครองท้องถิ่น (อบต. หรือเทศบาล) จังหวัด กลุ่มจังหวัด และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมร่วมกันให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น 2) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชน และเครือข่ายประชาชนในท้องถิ่นในพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น 3) ประชาชนในท้องถิ่นควรได้รับการฝึกอบรม เพื่อสามารถให้ข้อมูลและเป็นตัวอย่างให้กับนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เช่น อบรมการนุ่งผ้าโบราณ การทำขนมโบราณ 4) การรักษาและส่งเสริมให้มีกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวให้นานขึ้นและสร้างความประทับใจให้กลับมาเที่ยวซ้ำ เช่น กิจกรรมแต่งกายชุดย้อนยุคเดินชมตลาดโบราณ ได้ลงมือทำขนมโบราณประจำท้องถิ่น 5) การจัดเตรียมข้อมูลและคู่มือในการ

ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เช่น เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางสื่อออนไลน์เกี่ยวกับประเภทของการแต่งการที่เหมาะสมกับกิจกรรม ที่มาและประโยชน์ของวัตถุดิบที่นำมาทำขนมหรือประกอบอาหารประจำท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. ระดับการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการนำหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี สูงสุด อยู่ในระดับมาก ดังนั้นการกระตุ้นและสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้มีเพิ่มขึ้นจะเป็นกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน และมีการวิจัยและติดตามผลต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจึงควรจัดให้มีการทำการวิจัยเพื่อติดตามผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวเพื่อป้องกันปัญหาหรือหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวได้

2. ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง พบว่า ระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับดีมาก โดยมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว สูงสุด อยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นการคงไว้ซึ่งศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ดีขึ้นในอนาคต ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก โดยมีหน่วยงานเอกชนให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดและรักษานักท่องเที่ยวให้อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวต่อไป อันจะนำมาสู่ความยั่งยืนของการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และมีการจัดการด้านการท่องเที่ยว ต่ำสุด อยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นการกำหนดวิธีการหรือกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมหรือตรงตามความต้องการของชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดการบริการด้านที่พัก การจัดการบริการด้านอาหารและโภชนาการ การจัดการด้านสิ่งก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกและระบบเตือนภัย การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกโดยจัดกิจกรรมและดำเนินการให้ความรู้เพื่อเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผู้นำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์และรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว จะเป็นวิธีการในการจัดการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง พบว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 อันดับแรกที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเขตภาคกลาง ได้แก่ 1) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงสุด 2) การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น 3) การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น 4) การรักษา

และส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และ 5) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม ดังนั้นเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมผู้รับผิดชอบหรือผู้เกี่ยวข้องจึงควรดำเนินการตามหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 อันดับแรกข้างต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับแหล่งท่องเที่ยว โดย 1) การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว ชุมชนควรมีการสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือระหว่างกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกันอย่างกว้าง ๆ ไม่เป็นการบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม แต่อาจทำเป็นไปในลักษณะการกำหนดพันธะสัญญาร่วมกันและสามารถดำเนินการได้โดยอิสระ เมื่อมีความเข้มแข็งในความร่วมมืออาจนำไปสู่การยอมรับและสร้างการต่อยอดกับหน่วยงานภายนอกได้ ระดับเครือข่ายที่ควรมี ได้แก่ เครือข่ายในระดับชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชน เครือข่ายระดับประเทศ และเครือข่ายระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวนั้นควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดกิจกรรมเยี่ยมเยือนระหว่างสมาชิกเครือข่ายเพื่อเปิดมุมมองที่หลากหลายระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น 2) การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น การจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จไม่สามารถดำเนินการได้เพียงเพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น หากแต่จำเป็นต้องมีการร่วมมือจากทุกภาคส่วน อาทิ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประสบความสำเร็จได้นั้น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน อันจะนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม มีแนวทางการปฏิบัติและตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต ตลอดจนควรจัดให้มีการสรุปบทเรียนและกิจกรรมร่วมกันที่จะนำไปสู่การจัดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในเครือข่ายการท่องเที่ยว การจัดสรรผลประโยชน์ และการสร้างความสามัคคีเพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาความร่วมมือของชุมชนต่อไปชุมชนต่อไป 3) การฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่น เป็นที่เชื่อได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จได้นั้นประชาชนในท้องถิ่นจัดเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จได้ ดังนั้นการให้ความรู้ที่ถูกต้องต่อการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา ความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยวกับวิถีชีวิต ความสำคัญของการท่องเที่ยว และผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบที่อาจเกิดขึ้นได้จากการจัดการท่องเที่ยว จึงเป็นปัจจัยที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจ ยอมรับและมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ดังนั้นการจัดการฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นในประเด็นดังกล่าว ซึ่งอาจจัดโดยหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ตลอดจนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่จะพัฒนาความคิดของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเข้าใจตนเองรวมถึงผู้นำในท้องถิ่น มีการพัฒนาความสามารถของสมาชิกในการวิเคราะห์งานของตนเอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน และพัฒนาความชำนาญการในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จต่อไปได้ 4) การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจัดเป็นทรัพยากรที่มีความเปราะบางง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจึงควรต้องพิจารณาถึงศักยภาพในการรองรับของพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยว และต้องมีการกระจายนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่

เสียงและมีความเปราะบางออกไปให้ได้มากที่สุด ทั้งนี้การกระจายนักท่องเที่ยวออกไปนั้นอาจต้องมีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวออกไปในหลากหลายพื้นที่ และมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมักเป็นไปตามกระแสความนิยมหรือจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเมื่อเกิดการรับรู้ในช่วงเวลาเดียวกันนักท่องเที่ยวมักจะเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่ง ๆ นั้น จนอาจเกินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และจะนำไปสู่ความเสียหายของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นได้ นอกจากนี้การใช้ข้อตกลงร่วมกันของชุมชนก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางในการช่วยปกป้องและรักษาไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ 5) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม เพื่อให้การปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปตามความมุ่งหมายของแหล่งท่องเที่ยว การจัดเตรียมศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวในบริเวณจุดเริ่มการท่องเที่ยวจึงเป็นสถานที่ที่จำเป็นต้องจัดให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารอาจจัดเป็นรูปแบบห้องแสดงนิทรรศการ พื้นที่โล่ง หรือแม้กระทั่งจุดบริการเอกสารแผ่นพับที่สามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวในระยะอันรวดเร็ว ไม่เสียเวลาสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนของนักท่องเที่ยว จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและปฏิบัติตัวในระหว่างการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องอำนวยความสะดวกต่อการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยภาพรวมเป็นอย่างดีสำหรับกรณีที่นักท่องเที่ยวมีเวลาจำกัดและไม่สามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2556). **คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กรมการท่องเที่ยว. (2558). **สรุปสถานการณ์นักท่องเที่ยว ธันวาคม 2558**. กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- นินธนา เอี่ยมสะอาด และสุกานดา เทพสุวรรณชนะ. (2557) การเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางบกในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรองรับการเป็นสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. **International Conference on Management Science, Innovation, and Technology 2014**. Faculty of Management Science, Suan Sunandha Rajabhat University. หน้า 269-274.
- ฤดี หลิมไพโรจน์ และไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2558) อิทธิพลของภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 6**. 2(6). 448-460.
- ศูนย์วิจัยด้านการตลาดท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). **จำนวนผู้เยี่ยมชมเยือน ปี 2556**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558. ค้นหาจาก <http://intelligencecenter.tat.or.th:8080/apex/f?p=1:22:0::NO:::>

- สถาบันวิจัยสังคม. (2552). ฝ่าวิกฤตด้วยธุรกิจคุณธรรม : การสร้างธรรมาภิบาลให้ภาคธุรกิจอย่างยั่งยืน ประเด็นที่ 7 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 4. 30 กรกฎาคม – 1 สิงหาคม 2552. ณ ฮอลล์ 9 อิมแพคเมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- หนังสือพิมพ์บ้านเมือง. (2555). กรมการท่องเที่ยวให้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวไทย 39 แห่ง จาก \
- จังหวัด ใน 14 มาตรฐานประเดิมปีแรก. [ออนไลน์] เสาร์ที่ 22 ธันวาคม 2555 เข้าถึงจาก <http://www.ryt9.com/s/bmnd/1555031>. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2556.
- อรนุช โกศล และโชคชัย สุทธาเวช. (2556). ศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. วารสารการเมืองการปกครอง ประเด็นปัญหาปัจจุบันในอาเซียน. 4(1), 220-232.
- World Tourism Organization. (2013). UNWTO World Tourism Barometer. 11, 1-5